

(ISSN: 2587-0238)

Bahat, İ. (2023). The Impact of Socioeconomic Status and School Type On Access to Higher Education, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 8(23), 1767-1799.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.642>

Article Type (Makale Türü): Research Article

THE IMPACT OF SOCIOECONOMIC STATUS AND SCHOOL TYPE ON ACCESS TO HIGHER EDUCATION

İsa BAHAT

Ph.D., Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Türkiye, isabahat@ahievran.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5600-2449

Received: 10.06.2023

Accepted: 18.08.2023

Published: 01.09.2023

ABSTRACT

The factors contributing to educational opportunity inequality can be divided into five dimensions: economic, societal, geographical/regional, biological, and political. This inequality not only restricts individuals' access to basic educational rights but also hinders other fundamental rights throughout their lives. Prioritizing educational opportunity equality, improving the quality of education, and narrowing performance gaps between regions and school types are crucial for the broader population. Variability in school quality can lead to disparities among students. Student performance differentials often arise from family structures and socio-economic conditions). Furthermore, these performance differences can be directly linked to the unique pedagogical approaches and educational strategies a school adopts. Consequently, choosing schools that uphold high pedagogical standards can profoundly influence student success in a favorable manner. This research aimed to investigate the variation in student distribution across faculties and fields in higher education based on social class criteria. The study employed a survey research method. The sample comprised 1,052 students from various departments/programs at Kırşehir Ahi Evran University during the spring term of the 2022-2023 academic year. Data were collected online using the "Determinants of Higher Education Access Survey" developed by Bülbül (2021) and a "Demographic Information Form" designed by the researcher. The SPSS 27 software and the Chi-Square test were used to determine if the students' characteristics and opinions varied by faculty/field of study. The findings suggest that factors such as parents' educational level, professions, family income, the type and quality of high school attended, high school guidance, and resources available during university preparation (e.g., tutoring and private lessons) significantly influence students' distribution across faculties and fields in higher education.

Keywords: Equality of opportunity, access to higher education, higher education.

INTRODUCTION

Higher education acts as a vital tool for enhancing individual social mobility and quality. However, for this potential to be fully realized, equal opportunity in accessing higher education must be guaranteed. Equal opportunity ensures that individuals receive the same conditions in education, irrespective of their socioeconomic status. However, in many countries, socioeconomic status remains a significant factor that directly or indirectly influences individuals' access to higher education. For students who confront socioeconomic challenges, entering higher education institutions can become more complex due to various barriers such as financial constraints, lack of information, or absence of social support. In this light, comprehending the role of socioeconomic status in accessing higher education becomes critically important for informing educational policies and truly guaranteeing equality of opportunity.

Individuals' biological and cultural attributes contribute to varying degrees of inequality within societal structures. Fundamentally, these dynamics of inequality play a critical role in determining individuals' access to, and control over, resources across economic, political, and cultural domains (Kurtdaş, 2021). The emergence of the equality of opportunity paradigm, born from modern epistemological approaches, is seen as a significant progression from traditional societal structures in which individuals were limited in changing their class positions or fully realizing their potential (Ünal & Özsoy, 1998). Historically, measures have been implemented to redress these inequalities, with access to education specifically targeted as a tool to mitigate such disparities. The principle of educational opportunity equality centers on offering all societal segments an equal chance to maximize their personal abilities without prejudice. In the contemporary international context, while many countries have enshrined the right to educational equality in law, the presence of these legal provisions doesn't guarantee equal educational opportunities in practice (İnan & Demir, 2018; Tezcan, 2016). The goal of educational opportunity equality is to neutralize the social and economic advantages individuals might experience while navigating their societal roles and positions. In this framework, the expectation is that individuals, irrespective of their socioeconomic backgrounds, should have opportunities to attain social roles and fully manifest their potentials based on their capabilities and aspirations (Ergün, 1997; Işık & Bahat, 2021). The potential for individuals from lower social strata to ascend to upper classes based on their innate abilities and inclinations remains a cornerstone in sociological theories, from classical to modern. In today's societies, it is believed that the status of upper-class members should rest not on factors like gender, lineage, ethnicity, or religious identity, but predominantly on individual merit and inclination. Societal constructs that hinder mobility between classes or layers are deemed inconsistent with the norms of a progressive civil society (Topses, 2014; Akgül, 2019). As such, achieving educational opportunity equality is both normatively and practically viewed as a commendable and attainable goal (Illich, 2013). Within this scope, the principle of educational opportunity equality holds a pivotal position in sociological education studies and in ongoing debates regarding the societal role of education (Değirmencioglu, 2008). It signifies that children from economically disadvantaged backgrounds, even with scarce educational resources, should also benefit from quality education (Aslankurt, 2013). In modern societal constructs, beyond economic categorizations, the transformation of societal status

and ensuring equal opportunity is perceived as a moral imperative. Thus, in conjunction with educational opportunity equality, the strategy of widespread education, designed to engage a broader demographic, is seen as augmenting the prospects of socioeconomically stagnant lower-income groups by endowing them with knowledge, skills, and capabilities, thereby solidifying their societal standing (Suğur, 2008).

The factors contributing to educational opportunity inequality can be divided into five dimensions: economic, societal, geographical/regional, biological, and political. This inequality not only restricts individuals' access to basic educational rights but also hinders other fundamental rights throughout their lives (Bilgin & Erbuğ, 2021). Prioritizing educational opportunity equality, improving the quality of education, and narrowing performance gaps between regions and school types are crucial for the broader population (Hansen, Chalk & Ladd, 1999; Hutmacher, Cochrane, & Bottani, 2001; Wiseman, 2010). Variability in school quality can lead to disparities among students. Student performance differentials often arise from family structures and socio-economic conditions (Dinçer & Uysal, 2010; Halim et al., 2014). Furthermore, these performance differences can be directly linked to the unique pedagogical approaches and educational strategies a school adopts. Consequently, choosing schools that uphold high pedagogical standards can profoundly influence student success in a favorable manner (Berberoğlu & Kalender, 2005).

When making decisions about education, the economic income status of families stands as a crucial factor. From a macroeconomic perspective, a family's intent to complete basic education and the probability of enrolling in university have direct implications for the family budget (Tabak, 2019). The socio-economic variables that significantly influence access to higher education institutions and admission to specific academic programs depend not only on parental demographics (such as income level, occupational status, and educational attainment) and the characteristics of the residence but also on an individual's pre-tertiary educational experiences and their quality. Moreover, elements like the teacher-student ratios and physical resources of the educational institution in question also matter. More broadly, access to higher education entails ensuring that potential tertiary education students can pursue courses best aligned with their socio-economic and academic profiles, uninhibited by external constraints, and complemented by their own skills and endeavour's (Ekinci, 2009). To avert potential inequities in higher education access, it is vital to guarantee consistent and equal access to pedagogical resources, especially for individuals with unique circumstances (Altunoğlu, 2020). Given the socio-cultural and economic diversity of individuals, a balanced representation of this diversity in tertiary institutions and specialized programs is a significant gauge of the just distribution of educational access and opportunities throughout society. On the other side, any imbalance signals that opportunities in higher education or specific courses favor particular societal segments, sidelining others. This skewness suggests a constraint in a society's capability to leverage the full spectrum of individual talents in crafting optimal human capital (OECD, 2007). Zgaga et al. (2014) note that the demand for—and subsequently, participation in—higher education surged notably in the 20th century. With the growth in tertiary capacity and the consequent rise in participation, it was hoped that this would foster greater inclusion of previously underrepresented societal groups. Yet, in many nations, this growth has unveiled only a tenuous link between the burgeoning diversity of student demographics

and structural differentiation (Eurostudent, 2012). In essence, the anticipated evolution in the student demographic has not fully materialized, with higher education predominantly serving specific socio-economic brackets.

Research Objective

Education serves as a fundamental pillar that profoundly affects individuals' lives. However, the trajectory of this educational journey hinges on various influencing factors and the consequences of these influences. Numerous studies have delved into how socio-economic variables, such as social class, gender, economic status, the quality and focus of pre-tertiary education, parents' professions and educational backgrounds, preparations for centralized placement exams, and associated expenses, shape educational choices and outcomes. This research seeks to discern how the distribution of students across different faculties and fields in higher education is influenced by social class criteria. Pursuant to this objective, the study addresses the following questions:

- How is the distribution across faculties/fields affected by the educational backgrounds and professions of students' parents?
- How does students' family income level influence the distribution across faculties/fields?
- In what ways does the faculty/field distribution relate to the high schools students attended and their valuations of their high school education?
- What is the distribution of students' preparation strategies and allocated budgets for central placement exams by faculty/field?
- What is the distribution of students' faculty/field choices by their educational expenditures?

METHOD

Research Design

This study sought to elucidate the impact of students' socio-economic status and the high schools they attended on their access to higher education, with an emphasis on portraying the prevailing landscape and realities. To this end, the research was structured around the survey model, a quantitative research method (Karasar, 2014). The study aimed to ascertain how students from diverse social backgrounds are influenced by potential inequalities shaping their access to higher education. Concurrently, the study endeavoured to characterize the relationship between their socio-economic status and the faculties/fields they could pursue in higher education.

Population and Sample

The population for this study encompassed students enrolled at Kırşehir Ahi Evran University during the spring term of the 2022-2023 academic year. During this term, the university had a total enrollment of 18,774 students: 6,419 were pursuing associate degrees, 10,873 were undergraduates, 1,167 were master's degree students, 168 were PhD candidates, and 147 fell into other categories. In simple random sampling, each unit within the

population has an equal and independent probability of being included in the sample. This equal chance ensures that every unit within the population has the same likelihood of selection. When a comprehensive list of the population is available, this method can be an optimal sampling strategy (Balci, 2013). For a population size of up to 50,000, a sample size of 1,044 is required to achieve a confidence level of 97% with an allowable margin of error (Anderson, 1990). To satisfy this criterion, the study reached 1,052 individuals.

Table 1 presents the distribution of the 1,052 students in the sample, categorized by gender and their respective faculty/area of study.

Table 1. Distribution of students by gender

Gender	Frequency	Percentage (%)
Female	773	73,5
Male	279	26,5
Total	1052	100,0

Of the 1,052 students participating in the study, 73.5% (773) are female, and 26.5% (279) are male.

Table 2. Distribution of Students by Faculties/High Schools/Vocational High Schools and Their Fields of Study

Distribution by Faculties/High Schools/VHS	f	%	Distribution by Field	f	%
Faculty of Education	94	8.9	Faculties in the Field of Social Sciences	379	36.0
Faculty of Arts and Sciences	101	9.6			
Faculty of Economics and Administrative Sciences	96	9.0			
Kaman Applied Sciences School	24	2.3			
Neşet Ertaş Faculty of Fine Arts	12	1.1			
School of Foreign Languages	25	2.4			
Faculty of Sports Sciences	27	2.6			
Physical Therapy and Rehabilitation School	89	8.5	Faculties in the Field of Health Services	328	31.2
Faculty of Health Sciences	239	22.7			
Faculty of Engineering and Architecture	6	.6	Faculties in the Engineering Field	61	5.8
Faculty of Agriculture	55	5.2			
Faculty of Medicine	29	2.8	Faculty of Medicine	29	2.8
Kaman Vocational School	26	2.5	Vocational High Schools	255	24.2
Health Services Vocational School	226	21.5			
Technical Sciences Vocational School	8	.8			
Total	1052	100.0	Total	1052	100.0

Out of the students participating in the study, 379 are enrolled in faculties in the Field of Social Sciences, 328 in faculties in the Field of Health Services, 61 in faculties in the Engineering Field, 29 in the Faculty of Medicine, and 255 in Vocational High Schools.

Data Collection and Analysis

In this research, data were collected using the "Determinants of Access to Higher Education Survey" developed by Bülbül (2021). Due to the adoption of distance education during the specified period, data were gathered through an online form. To examine whether the socio-economic characteristics of students and their experiences prior to higher education vary based on the faculty or discipline they are enrolled in, the "Chi-square" statistical test was employed. Additionally, the motivations of students for participating in higher education were assessed using percentage and frequency analyses.

Ethical Text

Ethics committee approval was obtained for the research with the decision number 2023/04/18 dated 10/05/2023 of the Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee of Kırşehir Ahi Evran University.

FINDINGS

The findings obtained from the research are presented under three headings, which correspond to the sub-objectives of the study: "socio-economic characteristics," "pre-higher education experiences," and "purposes for pursuing higher education."

Table 3. Distribution of students based on their parents' educational levels across faculties/fields.

	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Mother												
Lower Class	231	60.9	210	64.0	146	57.3	39	63.9	12	41.4	638	60.6
Middle Class	127	33.6	101	30.8	100	39.2	18	29.5	11	37.9	357	33.9
Upper Class	21	5.5	17	5.2	9	3.5	4	6.6	6	20.7	57	5.4
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 20.901, df: 8, p: .00												
Father												
Lower Class	155	40.9	133	40.5	103	40.4	20	32.8	4	13.8	415	39.4
Middle Class	167	44.1	139	42.4	128	50.2	30	49.2	16	55.2	480	45.6
Upper Class	57	15.0	56	17.1	24	9.4	11	18.0	9	31.0	157	14.9
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 20.410, df: 8, p: .00												

Lower Class: Illiterate - Primary school graduate. Middle Class: Middle school - High school graduate. Upper Class: University - Postgraduate degree holder.

The distribution of students participating in the study across faculties/fields shows a significant difference based on the parents' educational levels, which are used as criteria for determining social class (Mother: χ^2 :20.901; p :<.001, Father: χ^2 :20.410; p :<.001). Specifically, in all fields, a considerable majority of students' mothers (Social Sciences: 60.9%; Health Sciences: 64.0%; Vocational Schools: 57.3%; Faculty of Engineering: 63.9%; Faculty of Medicine: 41.4%) belong to the "illiterate/primary school graduate" category, which is considered the lower socioeconomic class. Conversely, for fathers across all disciplines (Social Sciences: 44.1%; Health Sciences: 42.4%; Vocational Schools: 50.2%; Faculty of Engineering: 49.2%; Faculty of Medicine: 55.2%), the majority are found to be "middle/high school" graduates, categorizing them within the middle socioeconomic class. Parents with education levels corresponding to the upper socioeconomic class are predominantly seen within the Faculty of Medicine (Mother: 20.7%; Father: 31.0%) and the Faculty of Engineering (Mother: 6.6%; Father: 18.0%).

Table 4. Distribution of students across faculties/fields based on their parents' professions.

	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Mother												
Lower Class	339	89.2	300	91.5	222	87.4	52	85.2	22	75.9	935	88.9
Middle Class	15	4.0	5	1.5	11	4.3	6	9.8	4	13.8	41	3.9

Upper Class	26	6.8	23	7.0	21	8.3	3	5.0	3	10.3	79	7.2
Total	380	100	328	100	254	100	61	100	29	100	1052	100

χ^2 : 19.933, df: 8, p: .01

Father	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Lower Class	194	52.9	190	58.8	121	49.0	32	53.3	15	53.6	552	53.9
Middle Class	40	10.9	42	13.0	27	10.9	9	15.0	8	28.6	126	12.3
Upper Class	133	36.2	91	28.2	99	40.1	19	31.7	5	17.9	347	33.9
Total**	367	100	323	100	247	100	60	100	28	100	1052	100

χ^2 : 18.843, df: 8, p: .01

Lower Class: Farmer/Laborer/Homemaker/Unemployed, Middle Class: Government Employee/Small Business Owner/Private Sector Salaried Employee/Retiree, Upper Class: Professionals, Businessperson, Senior Executives.

** Some of the students participating in the study had deceased parents, leading to fewer data points than the number of participants.

The distribution of participating students across faculties/fields displays a significant variation when considering the professions of the parents, an indicator for social class. (Mother: χ^2 :19.933; p:.01, Father: χ^2 :18.843; p: .01). The data reveals that the majority of students' mothers across all fields (Social Sciences: 89.2%; Health Sciences: 91.5%; Vocational Schools: 87.4%; Engineering Faculties: 85.2%; Medical Faculty: 75.9%) fall under the lower social class, typified as "farmers/laborers/unemployed". Notably, it was highlighted by the participants that a significant number of students' mothers were homemakers and were not formally employed. Conversely, the majority of students' fathers across all disciplines (Social Sciences: 52.9%; Health Sciences: 58.8%; Vocational Schools: 49.0%; Engineering Faculties: 53.3%; Medical Faculty: 53.6%) are categorized under the middle social class, characterized as "farmers/laborers/unemployed".

Table 5. Distribution of students across faculties/fields based on their families' income.

Families' income	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Lower Class	98	25.9	95	29.0	73	28.6	11	18.0	4	13.8	281	26.7
Middle Class	269	71.0	226	68.9	176	69.0	41	67.2	23	76.3	735	69.9
Upper Class	12	3.1	7	2.1	6	2.4	9	14.8	2	6.9	36	3.4
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100

χ^2 : 31.605, df: 8, p: .00

Lower Class (\$0-400), Middle Class (\$401-1400), Upper Class (\$1401 and above).

Upon examining the table, a significant difference was observed in the distribution of students across faculties/fields based on family income (χ^2 : 31.605, p: .00). From the total student participants, it is evident that a significant proportion of their families (f:735; 69.9%) has an average monthly income that places them within the "middle social class". Notably, the engineering faculty boasts the highest percentage of families classified within the income bracket of the upper social class, at 14.8%.

Table 6. Distribution of students across faculties/fields according to the type of high school they graduated

Type of High School Graduated	from											
	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
General High School	16	4.2	14	4.3	9	3.5	10	16.4	1	3.6	50	4.8
Anatolian High School	167	44.1	195	59.5	110	43.1	27	44.3	11	39.3	510	48.5
Science/Social/Teacher Training High School	22	5.8	21	6.4	4	1.6	1	1.6	11	39.3	59	5.6
Vocational and Technical Anatolian High School	89	23.5	52	15.9	95	37.3	15	24.6	0	0	251	23.9
Religious Vocational High School (Imam Hatip High School)	54	14.2	33	10.1	29	11.4	3	4.9	3	10.7	122	11.6
Private High School	31	8.2	13	4.0	8	3.1	5	8.2	2	7.1	59	5.6
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 146.276, df: 20, p: .00

The distribution of students across faculties/fields reveals a significant difference based on the type of high school from which they graduated (χ^2 : 146.276; $p < .00$). Analyzing the distribution according to the type of high school, we find that "Anatolian High School" graduates make up the largest segment, comprising 48.5% of the total student population. They are followed by graduates of "Vocational and Technical Anatolian High Schools" at 23.9%. Graduates from "Science High Schools," "Social Sciences," and "Teacher Training High Schools" constitute 5.6% of the overall student body, with the highest concentration found in the "Faculty of Medicine". The field with the most graduates from "Vocational and Technical Anatolian High Schools" is the "Vocational Higher Education Institutes".

Table 7. Distribution of students across faculties/fields based on their evaluation of the education they received in high school

		received in high school											
		Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
I received a high-quality education in high school.	Yes	150	39.6	120	36.6	64	25.1	19	48.3	14	48.3	367	34.9
	No	86	22.7	48	14.6	60	23.7	15	13.8	4	13.8	213	20.2
	TSE*	143	37.7	160	48.8	131	51.4	27	37.9	11	37.9	472	44.9
	Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
I was provided with proper guidance during my high school years.	Yes	106	28.0	80	24.4	46	18.0	14	23.0	13	44.8	259	24.6
	No	151	39.8	118	36.0	108	42.4	25	41.0	6	20.7	408	38.8
	TSE*	122	36.0	130	39.6	101	39.6	22	36.0	10	34.5	385	36.6
	Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
	Yes	245	64.6	213	64.9	184	72.2	42	68.8	17	58.6	701	66.6

χ^2 : 28.287, df: 8, p: .00

χ^2 : 18.745, df: 8, p: .01

Had I attended a more prestigious high school, I might have secured admission to a more renowned program.	No	55	14.5	45	13.7	30	11.8	5	8.2	6	20.7	141	13.4
	TSE*	79	20.9	70	21.4	41	16.0	14	23.0	6	20.7	210	20.0
	Total	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100

χ^2 : 7.792, df: 20, p: .00

*TSE: To some extent

Students' perceptions of their high school education differ regarding the statements "I received a high-quality education in high school." and "I was provided with proper guidance during my high school years." However, their views are consistent concerning the statement, "Had I attended a more prestigious high school, I might have secured admission to a more renowned program." Of the students in the medical and engineering faculties, 48.3% believe they received a quality education in high school. Conversely, 22.7% of social sciences students and 23.7% of vocational high school students believe they did not receive a good education. Nearly half of the participants (44.9%) feel they received a somewhat good education in high school. A notable portion of medical faculty students (44.8%) believes they received adequate guidance in high school. In contrast, a significant percentage of students from other disciplines — Social Sciences (39.8%), Health Sciences (36.0%), Vocational High Schools (42.4%), and Engineering Faculties (41.0%) — feel they lacked proper guidance during their high school years. An overwhelming majority of students across various fields (Social Sciences: 64.6%; Health Sciences: 64.9%; Vocational High Schools: 72.2%; Engineering Faculties: 68.8%; Medical Faculty: 58.6%) concur that attending a better high school would have enabled them to gain admission to a more prestigious program.

Table 8. Distribution of students based on annual expenditures for university preparation across faculties/fields (in USD).

	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
No expenditures were made	68	36.9	50	15.2	60	32.5	6	9.8	2	6.9	186	17.7
1-300	175	46.2	146	44.5	109	42.7	22	36.1	8	27.6	460	43.7
301-600	85	22.4	78	23.8	65	25.5	19	31.1	12	41.4	259	24.6
601 and above	51	13.5	54	16.5	21	8.2	14	3.2	7	24.1	147	14.0
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 31.724, df: 12, p: .00

The distribution of students across faculties/fields changes significantly based on the expenditures incurred for university preparation ($\chi^2 = 31.724$; $p < .00$). A considerable proportion of students (43.7%) reported expenses ranging from 1 to 300 dollars during their university preparation phase, indicating that most students faced costs within this range while preparing for university. It is noteworthy that a relatively high percentage of students in

Social Sciences (36.9%) and Vocational Schools (32.5%) reported no expenditures at all. Among those who spent "601 dollars and above," the Medical Faculty stands out, with 24.1% of its students falling into this category.

Table 9. Distribution of students based on their modes of university preparation across faculties/fields

	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Attended a tutoring center	166	43.8	158	48.2	96	37.6	33	54.1	16	55.2	469	44.6
Prepared independently	177	46.7	143	43.8	147	57.6	21	34.4	8	27.6	496	47.1
Received private tutoring	36	9.5	27	8.2	12	4.7	7	11.5	5	17.2	87	8.3
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 25.211, df: 8, p: .00

Students' methods of preparation for the university entrance exam varied significantly across faculties/fields ($\chi^2 = 25.211$; $p < .00$). The data shows that the majority either attended tutoring centers (44.6%) or opted for independent preparation (47.1%). Notably, students from the faculties of Medicine (55.2%) and Engineering (54.1%) predominantly attended tutoring centers. Conversely, a considerable segment (57.6%) of students from vocational schools prepared independently for their university entrance exams.

Table 10. Distribution of students across faculties/fields based on how anticipated educational expenses influenced their choice of faculty/field.

	Social Sciences		Health Sciences		Vocational Schools		Faculty of Engineering		Faculty of Medicine		Total	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Economic costs were somewhat influential.	165	43.5	154	47.0	108	42.4	29	47.5	18	62.1	474	45.1
I did not take economic costs into consideration.	120	31.7	96	29.3	68	26.6	21	34.5	8	27.6	313	29.8
My decision was solely based on economic costs.	94	24.8	78	23.8	79	31.0	11	18.0	3	10.3	265	25.2
Total	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 12.069, df: 8, p: .14

The distribution of students across various faculties/fields does not exhibit significant difference when considering the influence of anticipated educational expenses on their faculty or field preferences ($\chi^2 = 25.211$; $p = .00$). Notably, 45.1% of the students mentioned that economic considerations played a moderate role in their decision-making process. Within this context, the Faculty of Medicine had the most prominent representation, with 62.1% of its students echoing this sentiment. Conversely, about 29.8% of the students asserted that they disregarded economic costs entirely during their selection process. This perspective was predominantly shared among students from the Health Sciences (29.3%) and Social Sciences (31.7%) faculties. Furthermore, a quarter of the students, 25.2% to be precise, indicated that their academic choices were exclusively influenced by

economic costs. Among these, students from Vocational Schools were most represented, accounting for 31.0% in this category.

CONCLUSION and DISCUSSION

The research examined variations in students' distribution across faculties and fields in relation to social class determinants. Within educational sociology, numerous studies have underscored the pivotal role parents' educational attainment plays in influencing their children's academic trajectories and choices (Ural & Çınar, 2014; Çiftçi & Çağlar, 2014; Özeren et al., 2020). The findings from our study indicate that a significant proportion of students belong to the lower and middle social strata, as determined by their parents' educational backgrounds. Notably, students enrolled in engineering disciplines and the Faculty of Medicine tend to have fathers with a more advanced educational pedigree, situating these students predominantly within the middle and upper social tiers. Corroborating this, Ekinci (2011) highlighted in his research that offspring from families with a higher educational background tend to achieve superior exam results.

This study's findings delineate a limited association between markers identified as indicators of social class—including family educational background, parental profession, and household income—and the selected faculty or field in tertiary education. Bülbül (2021) discerned a nexus between parents' educational attainments, family income brackets, and students' chosen faculty or discipline, positing that the socio-economic standing of parents markedly shapes trajectories towards more esteemed disciplines like engineering and medicine. Evaluative data suggest that a significant proportion of mothers (88.9%) and fathers (53.9%) predominantly occupy positions associated with the lower socio-economic tier. Such patterns can be construed as manifest reflections of entrenched societal gender norms and prevailing economic determinants. The prevalent trend of students' mothers being primarily homemakers underscores the pervasive impact of societal gender dynamics on women's educational and vocational aspirations (Avcı et al., 2019; Demir, 2020). The study infers that this inequitable dynamic does not exert a substantive influence on the academic paths students embark upon. Delving into the economic metrics of students' families, the preponderance was ascertained to affiliate with the middle socio-economic tier. Contrary to potential assumptions, familial financial status demonstrated minimal bearing on students' entry into tertiary institutions—a finding corroborated by numerous prior investigations (Baker & Velez, 1996; Trusty, Robbinson, Plata & Ng, 2000; Karen, 2002; Tansel 2002; Clark-Kaufman et al., 2003; Ekinci, 2011). Intriguingly, the faculty of engineering evidenced a higher representation of students hailing from the upper socio-economic echelons. A commensurate enhancement in parental educational attainment augments academic outcomes for offspring, as expounded by Çömlekçioğlu (2020).

The nature of secondary schooling markedly influences decisions pertaining to tertiary institution and disciplinary selection. A pronounced 48.5% of students hailing from Anatolian High Schools underscores their efficacy in university preparation and their eminent role within the educational matrix. Notably, the substantial proportion (37.3%) of Vocational College attendees originating from Vocational and Technical Anatolian High Schools, juxtaposed with their conspicuous absence from medical faculties, elucidates the educational system's pivotal

role in sculpting student predilections in specialized domains. As posited by Yücedağlar and Tunç (2022), a considerable segment of students exhibit dissatisfaction with their secondary educational experiences, harboring inclinations to transition if feasible. Empirical evidence accentuates the instrumental role of secondary school instructional caliber and guidance in shaping trajectories towards tertiary education. Evaluating perspectives on secondary educational quality, an aggregate of 48.3% of students from medical and engineering domains affirmed the superiority of their high school educational experiences, foregrounding the imperative of robust secondary education for aspirations necessitating elevated scholastic prowess. A sizable 44.9% of participants appraised their secondary education as moderately commendable, yet a salient fraction (66.6%) postulated that enhanced instructional quality might have pivoted them towards more academically prestigious majors. These insights solicit critical reflections on the integrity of the extant secondary educational framework, particularly given its perceived inadequacy by a predominant student base. A majority opined a perceived deficit in academic guidance during their high school tenure, with 38.8% outright negating its presence and 36.6% deeming it marginal, thereby spotlighting the exigency for amplified advisory support during transitions to tertiary levels. Corroborating this notion, Koçyiğit, Eğmir, and Akçil (2018) advocate that secondary educational quality, in conjunction with school-centric and familial advisories, significantly govern students' tertiary choices and eventual academic outcomes. Echoing this sentiment, Atli and Gür (2019) contend that institutional and familial guidance provisions are pivotal in informing career trajectories and tertiary educational decisions.

Engaging in university preparation frequently imposes financial encumbrances on students, intensifying the extant socio-economic disparities in our nation and exacerbating challenges for the economically marginalized cohorts. Within the study's purview, 17.7% of respondents indicated an absence of incurred expenses during their university preparatory phase, whereas a notable 43.7% reported expenditures within the 1-300 dollar spectrum. Notably, prospective students of the faculties of engineering and medicine manifested the zenith of preparatory expenditure. Such escalated financial outlays, particularly for admissions into these coveted faculties, underscore the entrenched inequalities in educational accessibility. Leppel, Williams, and Waldauer (2001) ascertained that both male and female students, if fathered by individuals occupying professional or managerial echelons, manifested a pronounced inclination towards engineering and science disciplines. In consonance with this, Gölpek and Yıldız (2019) as well as Kavak and Gölpek (2020) discerned that a predominant faction of university aspirants refrained from any preparatory expenditures, attributable primarily to their familial economic constraints, thereby accentuating the scholastic inequities.

In examining the strategies students employ for university readiness, a notable segment (47.1%) emerges as self-reliant in their preparatory endeavors. Simultaneously, enrollment in private cram schools mirrors this preference, with an equivalent 47.1%. Students pursuing engineering and medicine predominantly gravitate towards private tutoring, registering at 11.5% and 17.2% respectively, a trend that aligns with previous observations on preparatory expenditures. Yet, it is discernible that a majority of those enrolled in Vocational Colleges lean towards self-preparation. This could be indicative of either a less rigorous admissions criterion or a constrained financial capacity hindering access to external preparatory institutions. Corroborating this,

Yücedağlar and Tunç (2022) elucidated in their study that while the majority of high school students opted for cram schools in their university preparation phase, those fortified with financial resources predominantly chose private tutoring.

Economic considerations emerge as salient determinants in students' choices of faculties. A substantial segment of university attendees (45.1%) conveyed that financial concerns moderately influenced their decisions, while for a significant 25.2%, it was the primary factor. This not only accentuates the centrality of financial considerations in the decision-making process but also manifests the socio-economic disparities influencing higher education choices. Contrarily, 29.8% of the cohort intimated that financial concerns were inconsequential in their choices. Notably, students hailing from Vocational High Schools seemed to place a heightened emphasis on economic constraints, illuminating the nuanced influence of economic considerations that may vary based on individual socio-economic contexts. In the continuum of higher education, students grapple with the dual pressures of sustenance and academic expenditures. These financial demands are often offset by scholarships, loans from both public and private entities, familial support, or personal earnings. Such economic factors wield considerable influence over a student's choice of university and academic discipline, as substantiated by Gölpek, Dineri, and Korkmaz (2020).

Generally, this study elucidates the interplay between socio-economic determinants and societal stratification in shaping students' preferences for faculties and fields of study. Moreover, it sheds light on the extent to which disparities in educational access mold these choices. An evaluation of the findings underscores that educational selections are not merely contingent upon personal competencies or inclinations; they are profoundly influenced by socio-economic dynamics, prevailing gender norms, and prevailing perceptions surrounding the educational landscape.

- **Socio-Economic Factors' Influence:** Variables such as the educational level of parents, their professions, and familial income significantly shape students' inclinations towards specific faculties or disciplines. There is a pronounced presence of students from economically advantaged backgrounds and well-educated families within sectors like engineering and medicine, highlighting potential amplification of socio-economic imbalances in education.
- **Implications of Gender Norms:** The educational and occupational backgrounds of students' mothers demonstrate the enduring impact of societal gender expectations. Common profiles, featuring lower educational achievements or homemaking roles for mothers, emphasize the reflection of gender dynamics and societal conventions in educational pathways.
- **Education System's Impact:** The nature and perceived caliber of secondary education are pivotal in guiding students' university decisions. Distinct high school categories, such as Anatolian or science high schools, seem to bestow a competitive edge in university access. Additionally, students' evaluations of their high school education's quality resonate in their tertiary academic preferences.

- Economic Considerations: Financial hurdles faced during the university preparatory phase delineate some students' academic directions. Fields demanding considerable preparatory expenditure, exemplified by medicine, tend to gravitate towards students of superior economic means.

In summary, educational choices emerge as a product of intricate and multifarious determinants. Consequently, educational strategies must champion inclusivity and equity, prioritizing considerations beyond mere academic merits, and actively addressing socio-economic imbalances, entrenched gender expectations, and economic challenges.

RECOMMENDATIONS

Based on the presented research findings, the following recommendations are proposed to ensure educational equity and enhance student achievement:

- Educational institutions should understand the impact of social class on education and initiate awareness campaigns accordingly. This will reinforce the goal of providing equal opportunities to students.
- The research has revealed insufficient guidance in high schools. Therefore, there should be a greater investment in counseling and advisory services in schools.
- Attending cram schools or private tutoring sessions in preparation for university poses a financial burden for many families. Thus, state-supported online educational platforms and free resources should be expanded and made more accessible.
- The influence of economic costs on faculty choices should be thoroughly examined, and this information should be utilized in policy-making. Measures should also be taken to meet students' needs throughout their educational journeys, including increasing scholarship opportunities.

These suggestions aim to refine our education system to serve students in a more equitable, inclusive, and effective manner. However, each recommendation should be implemented considering local conditions, student needs, and educational policies.

ETHICAL TEXT

In this study, the publishing principles and writing rules of the journal, research and publication ethics rules were followed. Responsibility for all kinds of violations related to the work belongs to the author. Ethics committee approval was obtained for the research with the decision number 2023/04/18 dated 10/05/2023 of the Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee of Kırşehir Ahi Evran University.

Author(s) Contribution Rate: Author's contribution rate is 100%

REFERENCES

- Akgül, E. A. (2019). "Eğitimde fırsat eşitliği - cinsiyet ayrımı faktörü" üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 3(1), 127-142.
- Altunoğlu, A. (2020). Yükseköğretimde kapsayıcılığın uygulanabilirliği üzerine bir tartışma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(27), 672-699. DOI: 10.26466/opus.755015
- Anderson, L. W. (1990). *Fundamentals of Educational Research*. London: The Farmer Press.
- Aslankurt, B. (2013). Eğitimde Kuşaklararası Hareketlilik - Fırsat Eşitliğinde Türkiye Nerede?, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)
- Atli, A. & Gür, S. H. (2019). Lise öğrencilerinin meslek tercihleri ve bu tercihlerine etki eden faktörler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Avcı, Ö. H., Tozar, M. Z., Hasret, Y., Yiğit, S., & Özdemir, E. (2019). Toplumsal cinsiyete dayalı meslek seçimi ölçeğinin geliştirilmesi-kız öğrenci formu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(45), 252-266.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Pegem Akademi.
- Baker, T. L. & Velez, W. (1996). Access to and opportunity in postsecondary education in the United States: A review. *Sociology of Education*, 69(extra issue), 82-101.
- Berberoğlu, G. & Kalender, I. (2005). Öğrenci başarısının yıllara, okul türlerine, bölgelere göre incelenmesi: ÖSS ve PISA Analizi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 4(7), 21-35.
- Bilgin, R. & Erbuğ, E. (2021). Eğitimde fırsat eşitsizliği üzerine eleştirel bir değerlendirme. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(2), 231-239. Retrieved from <http://ijeass.gedik.edu.tr/tr/pub/issue/67402/1050120>
- Bülbül, T. (2021). Yükseköğretime erişimin belirleyicileri olarak sosyoekonomik durum ve okul türü. *Eğitim ve Bilim*, 46(205), 303-333.
- Çiftçi, C., & çağlar, A. (2014). Ailelerin sosyo ekonomik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi fakirlik kader midir?. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 155-175.
- Çömlekçioğlu, A. (2020). *Öğrenci Başarısı ile Ailelerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Denizli ili Örneği). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Projesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.
- Değirmencioğlu, S. M. (2008). Türkiye’de yüksek öğretim mezunları ve eğitimde fırsat eşitliği. *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, 2(3), 47-66.
- Demir, A. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı ve kariyer kararsızlığı: sinop örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 1-17.
- Clark-Kauffman, E., Duncan, G. & Morris, P. (2003). How welfare policies affect child and adolescent achievement. *American Economic Review*, 93, 299-303.
- Dinçer, M. A. & Uysal, G. (2010). *Determinants of Student Achievement in Turkey*. Bahçeşehir Üniversitesi, BETAM Working Paper.
- Ekinci, C. E. (2009). Türkiye’de yükseköğretimde öğrenci harcama ve maliyetleri. *Eğitim ve Bilim*, 34,(154), 119-133.

- Ekinci, C. E. (2011). Impact of Some Socio-economic Factors on Higher Education Participation in Turkey. *Education and Science*, 36(160), 281-297.
- Ergün, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*. Ocak Yayınları.
- Eurostudent (2012). Annual Report. Retrieved from https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/QA_Report_WP6_240212.pdf
- Gölpek, F. & Yıldız, K. (2019). Kamu üniversitelerinde kayıtlı öğrencilerin sosyo-ekonomik statüsü üzerine bir araştırma: Şırnak Üniversitesi örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 460-473.
- Gölpek, F., Dineri, E., & Korkmaz, H. (2020). Yükseköğretimde kayıtlı öğrencilerin ekonomik profili üzerine bir araştırma. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Halim, G., Çelebi, N., Kaya, T., G., & Korumaz, M. (2014). neoliberal eğitim politikaları ve eğitimde fırsat eşitliği bağlamında uluslararası sınavların (PISA, TIMSS ve PIRLS) Analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 3(3), 33-75. DOI: 10.7596/taksad.v3i3.329
- Hansen, J. S., Chalk, R., & Ladd, H. F. (1999). *Equity and Adequacy in Education Finance: Issues and Perspectives*. Washington: National Academies.
- Hutmacher, W. (2001). Introduction. In Hutmacher, W., Cochrane, D., Bottani, N. (Eds.), *Pursuit of Equity in Education Using International Indicators to Compare Equity Policies* (pp. 1-22). US: Kluwer Academic
- Illich, I. (2013). *Okulsuz Toplum*. Çev: Mehmet ÖZAY, Şule Yayınları.
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). Teknoloji bağlamında eğitimde fırsat eşitsizliği: Eğitime erişime yönelik sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 498-517. DOI: 10.31592/aeusbed.908232
- İnan, M. & Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 337-359. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ahbvuibfd/issue/39904/473769>
- Karen, D. (2002). Changes in access to higher education in the United States: 1980–1992. *Sociology of Education*, 75, 191–210.
- Kavak, O. ve Gölpek, F. (2020). Yükseköğretim harcamaları ile gelir ilişkisi: Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği, *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 124-138.
- Koçyiğit, M., Eğimir, E., & Akçıl, M. (2018). Lise son sınıf öğrencilerinin gözü ile eğitime ve yükseköğretime bir bakış. *MANAS Journal of Social Studies*, 7(3), 119-141.
- Kurtdaş, E. M. (2021). Eğitimde cinsiyet temelli fırsat eşitsizliği. *Sosyolojik Düşün*, 6(2), 112-144. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosdus/issue/67232/1020228>
- Leppel, K., Williams, M., L., & Waldauer, C. (2001). The impact of parental occupation and socioeconomic status on choice of college major. *Journal of Family and Economic Issues*, 22(4), 373-394.
- OECD. (2007). *Education at a Glance 2007: OECD Indicators*, Paris. 23 Retrieved from <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/39290975.pdf>

- Özeren, E., Çiloğlu, T., Yılmaz, R., & Özeren, A. (2020). Öğrencilerin akademik kariyer hedefi seçiminde etkili olan faktörlerin veri madenciliği yöntemi ile belirlenmesi: Bartın başarı takip araştırması sonuçları üzerine bir inceleme. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 182-210.
- Suğur, N. (2008). *Eğitim ve Toplumsal Hareketlilik*. Boyacı, A. (Editör): Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 973.
- Tabak, H. (2019). Türk eğitim sisteminde eğitimde fırsat eşitliğine kuramsal bakış: Roller ve sorumluluklar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 370-393. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/50950/632475>
- Tansel, A. (2002). Determinants of school attainment of boys and girls in Turkey: individual, household and community factors. *Economics of Education Review*, 21, 455-470.
- Tezcan, M. (2016). *Eğitim Sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Topses, M. D. (2014). *Eğitim Sosyolojisi*. Nobel Yayıncılık.
- Trusty, J., Robinson, C.R., Plata, M., & Ng, K. M. (2000). Effects of gender, socioeconomic status and early academic performance on postsecondary educational choice. *Journal of Counseling and Development*, 78, 463-472.
- Ural, A., & Çınar, F. N. (2013). *The effect of parents' level of education on students' mathematics achievement*. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 41-56.
- Ünal, L. I. ve Özsoy, S. (1998). *Modern Türkiye'nin Sisyphe Miti: Eğitimde Fırsat Eşitliği*. F. Gök (Ed.) 75. Yılda Eğitim içinde . İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Wiseman, A. W. (2010). *The Impact of International Achievement Studies on National Education Policymaking*. Washington: Emerald Group.
- Yücedağlar, A., & Tunç, B. (2022). Farklı lise türlerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin eğitim ve gelecek algıları. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 935-961. DOI: 10.30900/kafkasegt.1095909
- Zgaga, P., Teichler, U., Schuetze, H.G., & Wolter, A. (2016). Massification and Diversity: Has the Expansion of Higher Education Led to a Changing Composition of the Student Body? European and German Evidence.

TOPLUMSAL SINIFIN YÜKSEKÖĞRETİM TERCİHLERİNE VE ERİŞİMİNE ETKİSİ

Öz

Eğitimde fırsat eşitsizliğinin sebeplerini ekonomik, toplumsal, coğrafi/bölgesel, biyolojik ve politik olmak üzere beş boyutta ele alınabilir. Ortaya çıkan bu eşitsizlik durumu sadece bireylerin temel eğitim haklarına tam anlamıyla erişememeleriyle sınırlı kalmayıp, yaşamları boyunca diğer temel hakların kullanımında da engellere yol açar. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, eğitim kalitesinin artırılması ve bölgeler ile okul türleri arasındaki başarı farklarının azaltılması toplumların geneli için halen büyük bir önem taşımaktadır. Bu araştırma, yükseköğretimde öğrencilerin fakülte ve alanlara dağılımının toplumsal sınıf ölçütlerine göre nasıl farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde farklı bölüm/programlarda öğrenim gören 1052 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler Bülbül (2021) tarafından geliştirilen “Yükseköğretime Erişimin Belirleyicileri Anketi” ile araştırmacı tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmıştır. Anketle elde edilen öğrenci özellikleri ve görüşlerinin öğrenim görülen fakülte/alanlara göre farklılaşp farklılaşmadığını test edebilmek için SPSS 27 programı ve ‘Ki-Kare’ testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yükseköğretimde öğrencilerin fakülte ve alanlara dağılımlarında anne ve babanın eğitim düzeyinin, mesleğinin, ailenin gelir düzeyinin, öğrenim görülen lisenin türünün ve niteliğinin, lisede yapılan yönlendirmenin, üniversite hazırlık sürecinde elde ettikleri olanakların (dershane, özel ders) etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Anahtar kelime1, anahtar kelime 2, anahtar kelime 3.

GİRİŞ

Yükseköğretim, bireylerin sosyal hareketliliğini ve niteliğini artırma özelliğine sahip önemli bir araçtır. Ancak, bu potansiyelin beklenen ve istendik düzeyde gerçekleşebilmesi için, yükseköğretime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Fırsat eşitliği, bireylerin sosyoekonomik durumlarından bağımsız olarak eğitimde eşit şartlara sahip olmaları anlamına gelir. Ancak, birçok ülkede sosyoekonomik durum, bireylerin yükseköğretime erişimini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen önemli bir faktördür. Sosyoekonomik zorluklarla karşı karşıya kalan öğrenciler için yükseköğretim kurumlarına giriş, ekonomik sınırlamalar, bilgi eksikliği veya sosyal destek eksikliği gibi çeşitli engeller nedeniyle daha karmaşık hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, sosyoekonomik durumun yükseköğretime erişimdeki rolünün derinlemesine anlaşılması, eğitim politikalarının şekillendirilmesi ve fırsat eşitliğinin gerçekten sağlanması için kritik bir öneme sahiptir.

Bireylerin taşıdıkları biyolojik ve kültürel özellikler, her toplumsal yapının içinde belirli derecelerde eşitsizliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu eşitsizlik dinamikleri, en temel düzeyde, bireylerin ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda kaynaklara erişimleri ve bu kaynakları kontrol etmeleri bağlamında belirleyici olur (Kurttaş, 2021). Modern epistemolojik yaklaşımların doğuşuyla birlikte tanımlanan fırsat eşitliği paradigması, bireylerin sınıfsal konumlarını değiştiremedikleri ve kendi potansiyellerini tam manasıyla gerçekleştiremedikleri geleneksel toplum yapılarıyla karşılaştırıldığında önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Ünal ve Özsoy, 1998). Toplumlar tarafından tanımlanan ve yaşatılan bu eşitsizlikleri gidermek amacıyla tarihsel süreç içerisinde çeşitli önlemler alınmış ve özellikle eğitime erişimle eşitsizliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği kavramı, ayırım gözetilmeksizin toplumun tüm kesimlerine, bireysel yeteneklerini en verimli şekilde geliştirme olanağını eşit derecede sunma ilkesi üzerine kurulmuştur. Çağdaş uluslararası arenada, birçok ülke resmi yasalarla bireylere eğitimde fırsat eşitliği hakkını tanımıştır. Bununla birlikte, bu yasal düzenlemelerin varlığı, uygulamanın her düzeyinde tüm bireylere eşit eğitim fırsatlarının sunulduğunu anlamına gelmez (İnan & Demir, 2018; Tezcan, 2016). Eğitimde fırsat eşitliği ilkesi, bireylerin sosyal konumları ve rollerini kazanırken karşılaştıkları sosyal ve ekonomik avantajları ortadan kaldırmayı amaçlar. Bu kavramsal çerçevede, bireylerin sosyo-ekonomik kökenlerinden bağımsız olarak, yetenek ve isteklerine uygun biçimde toplumsal rollerini edinme ve bireysel potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirme fırsatlarına sahip olmaları beklenir (Ergün, 1997; Işık & Bahat, 2021). Toplumsal alt sınıf mensupları için bireysel yetenek ve eğilimlere dayalı olarak üst sınıflara geçiş imkanı, klasikten çağdaşa sosyolojik teorilerin odak noktasındadır. Modern toplumun kritik bir göstergesi olarak, üst sınıf mensuplarının statüsünün cinsiyet, soy, etnik köken veya dinsel kimliklerine değil, öncelikle bireysel kapasite ve eğilimlere dayandığı varsayılır. Sınıf ya da sosyal katmanlar arasında geçişlere izin vermeyen toplumsal yapılar, ileri derecede sivil toplum normlarına uymadığı kabul edilir (Topses, 2014; Akgül, 2019). Dolayısıyla, eğitimde fırsat eşitliği hem normatif hem de pratik açıdan arzulanan ve hayata geçirilebilir bir hedef olarak kabul edilir (Illich, 2013). Bu bağlamda, eğitimde fırsat eşitliği kavramı, eğitime yönelik sosyolojik incelemelerde ve özellikle eğitimin sosyal işlevselliğine dair devam eden müzakerelerde merkezi bir rol oynamaktadır (Değirmencioğlu, 2008). Eğitimde fırsat eşitliği kavramı, ekonomik olarak dezavantajlı ve eğitim olarak sınırlı imkânlara sahip ailelerin çocuklarının da kaliteli bir eğitimle donatılmasını ifade eder (Aslankurt, 2013). Çağdaş toplum yapısında,

bireylerin ekonomik sınıflandırmalarından bağımsız olarak, toplumsal statülerini dönüştürme ve eşit fırsatlara erişimi temsil eden bir ahlaki yükümlülük olarak kabul görmektedir. Bu perspektifte, eğitimde fırsat eşitliğinin yanı sıra, eğitimin daha geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla benimsenen yaygın eğitim yaklaşımı, sosyoekonomik hareketliliği kısıtlanmış alt gelir gruplarına yönelik olarak, bilgi, yetenek ve beceri kazandırma süreçlerini destekler nitelikte olup, bu bireylerin toplumsal konumlarını güçlendirme potansiyelini artırdığı düşünülmektedir (Suğur, 2008).

Eğitimde fırsat eşitsizliğinin sebeplerini ekonomik, toplumsal, coğrafi/bölgesel, biyolojik ve politik olmak üzere beş boyutta ele alınabilir. Ortaya çıkan bu eşitsizlik durumu sadece bireylerin temel eğitim haklarına tam anlamıyla erişememeleriyle sınırlı kalmayıp, yaşamları boyunca diğer temel hakların kullanımında da engellere yol açar (Bilgin & Erbuğ, 2021). Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, eğitim kalitesinin artırılması ve bölgeler ile okul türleri arasındaki başarı farklarının azaltılması toplumların geneli için halen büyük bir önem taşımaktadır (Hansen, Chalk & Ladd, 1999; Hutmacher, Cochrane, & Bottani, 2001; Wiseman, 2010). Okulların nitelik açısından farklılaşması öğrenciler arasında eşitsizliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin performanslarındaki farklılığın oluşmasında bireylerin aile yapıları ile içerisinde buldukları sosyo-ekonomik durumlar da etkilidir (Dinçer & Uysal, 2010; Halim ve vd., 2014). Öğrenci performansındaki farklılıklar, okulun benimsediği özel pedagojik yaklaşımlar ve eğitsel stratejilerle doğrudan ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda, yüksek pedagojik standartlara sahip okulların seçilmesi, öğrenci başarısını önemli ölçüde pozitif yönde etkileme potansiyeline sahiptir (Berberoğlu ve Kalender, 2005).

Eğitimle ilgili kararlar alınırken, ailelerin ekonomik gelir durumu kritik bir değişken olarak değerlendirilmelidir. Makroekonomik perspektiften bakıldığında, ailelerin temel eğitimi tamamlama isteği ve üniversiteye kaydolma olasılığı, aile bütçesine direkt olarak etki eden faktörlerdendir (Tabak, 2019). Yükseköğretim kurumlarına erişim ve belirli akademik programlara kabul edilmede belirleyici olan sosyoekonomik değişkenler, ana-baba demografisine (gelir seviyesi, mesleki statü, eğitim seviyesi) ve yerleşim birimi özelliklerine ek olarak, bireyin yükseköğretim öncesi eğitim deneyimlerine ve bu deneyimlerin kalitesine de bağlıdır. Bunlara ek olarak öğrenim gördüğü eğitim kurumunun özellikleri (öğretmen/öğrenci oranı, fiziksel olanaklar vb.) de bu kapasite üzerinde etkilidir. Dolayısıyla, yükseköğretim erişimini en geniş kapsamda tanımlarsak, bu, potansiyel yükseköğretim öğrencilerinin kişisel beceri ve çabalarının yanında herhangi bir dışsal kısıtlamaya maruz kalmaksızın, kendi sosyoekonomik ve akademik özelliklerine en uygun programlarda eğitim alabilmelerinin garantisine ilgilidir (Ekinci, 2009). Yükseköğretim erişimindeki potansiyel dezavantajların önlenmesi amacıyla, özel durumları olan bireylerin pedagojik kaynaklara eşit ve sürdürülebilir erişiminin sağlanması kritik bir öneme sahiptir (Altunoğlu, 2020). Bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik çeşitliliği dikkate alındığında, bu çeşitliliğin yükseköğretim kurumlarına erişimde ve belirli programlara katılımında dengeli bir şekilde yansıtılması, pedagojik erişim ve fırsatların toplum genelinde eşitlikçi bir şekilde dağıtıldığına dair önemli bir göstergesidir. Bunun tersi ise dengenin eksikliği, yükseköğretim olanaklarının veya spesifik programların toplumun belirli kesimlerini ayrıcalıklı kılarak diğer kesimleri marjinalleştirdiğine işaret edebilir. Bu farklılık, toplumun, bireysel potansiyelleri tam anlamıyla değerlendirerek optimum insan sermayesi oluşturma kapasitesinin sınırlandırıldığını gösterir (OECD, 2007).

Zgaga ve Arkadaşları (2014) yükseköğretimde 20. yüzyılla birlikte başlayan talebin ve buna bağlı olarak katılımın daha da arttığını ifade etmektedir. Bununla birlikte yükseköğretime katılan öğrencilerin geldiği sosyo-ekonomik çevre, aile, yetenek ve beklentilerin farklılaşacağı öngörülmektedir. Yükseköğretimin kapasite artışıyla birlikte katılımın artması toplumun daha önce yükseköğretimde daha az temsil edilen gruplarının katılımını kolaylaştırmış olsa da birçok ülkede bu genişleme öğrenci kitlesinin yapısal olarak farklılaşması arasında çok zayıf bir ilişki belirlenmiştir (Eurostudent, 2012). Bir başka ifadeyle halen yükseköğretime katılım belirli sosyo-ekonomik gruplara dahil olan öğrencileri kapsamış öğrenci profilinde beklendiği değişim gerçekleşmemiştir.

Araştırmanın Amacı

Eğitim, bireylerin hayatında belirleyici bir rol oynayan temel unsurlardan biridir. Ancak bu eğitim sürecinin nasıl şekillendiği, hangi faktörlerin buna etki ettiği ve bu etkilerin sonuçlarıyla ilişkilidir. Toplumsal sınıf, cinsiyet, ekonomik durum, yükseköğretim öncesi eğitimin niteliği ve yönlendirme, anne ve babanın mesleği ve öğrenim durumu, merkezi yerleştirme sınavlarına hazırlanma süreci ve bu süreçte yapılan harcamalar gibi sosyo-ekonomik faktörlerin eğitimdeki tercihleri ve başarıları nasıl etkilediği konusu, birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu araştırmanın amacı; yükseköğretimde öğrencilerin fakülte ve alanlara dağılımının toplumsal sınıf ölçütlerine göre nasıl farklılık gösterdiğini belirlemektir. Bu amaçla birlikte aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyi ve mesleklerine göre fakülte/alan dağılımı nedir?
- Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre fakülte/alan dağılımı nedir?
- Öğrencilerin mezun oldukları lise ve lisedeki eğitimi algılama şekillerine göre fakülte/alan dağılımı nedir?
- Öğrencilerin merkezi yerleştirme sınavına hazırlanma şekillerine ve ayırdıkları bütçelere göre fakülte/alan dağılımı nedir?
- Öğrencilerin fakülte/alan tercihi yaparken, eğitim nedeniyle ortaya çıkacak harcamaların tercihlerine etkilerine göre fakülte/alan dağılımı nedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Yükseköğretime erişimde öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu ve ortaöğretimde öğrenim gördükleri okulun rolünü belirlemeyi var olan durumu ve gerçekliği ortaya koymaya amaçladığı için bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak desenlenmiştir (Karasar, 2014). Araştırmada farklı sosyal sınıflardan gelen öğrencilerin yükseköğretime erişimlerinin belirleyicisi olabilecek eşitsizlik kaynaklarından nasıl etkilendikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilerin yükseköğretimde erişebildikleri fakülte/alan ile sosyoekonomik durum arasındaki ilişki betimlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evren ve örneklemini Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde belirtilen dönemde 18.774 öğrenci öğrenim görmekte olup bu öğrencilerin 6.419'u ön lisans, 10.873'ü lisans, 1.167'si yüksek lisans, 168'i doktora ve 147'si diğer öğrencisidir. Basit tesadüfi örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimlerin örnekleme dahil edilme olasılığı eşittir ve bağımsızdır. Bu eşit olasılık, evrendeki her birimin örnekleme seçilme şansının aynı olduğunu göstermektedir. Evrenin tam listesine sahip olduğunda, bu yöntem etkili bir örnekleme stratejisi olarak tercih edilebilir (Balci, 2013). Evren büyüklüğü 50.000'e kadar olanlar için kuramsal örnekleme büyüklükleri ve % 97 kesinlik düzeyi tolerans gösterilebilir hata için gerekli örnekleme büyüklüğü 1044'tür (Anderson, 1990). Araştırmada bu gerekliliği sağlamak amacıyla 1052 kişiye ulaşılmıştır.

Tablo 1'de araştırmanın örneklemini oluşturan 1052 öğrencinin cinsiyet ve öğrenim gördükleri fakülte/alana göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	773	73,5
Erkek	279	26,5
Toplam	1052	100,0

Araştırmaya katılan 1052 öğrencinin % 73.5'i kadın (773), % 26.5'i (279) erkektir.

Tablo 2. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokul/meslek yüksekokulu ve alanlarına göre dağılımları

Öğrencilerin Fakülte/Yüksekokul/MYO'lara Göre Dağılımı	f	%	Öğrencilerin Alanlarına Göre Dağılımı	f	%
Eğitim Fakültesi	94	8.9	Sosyal Bilimler Alanındaki Fakülteler	379	36.0
Fen Edebiyat Fakültesi	101	9.6			
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	96	9.0			
Kaman Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	24	2.3			
Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi	12	1.1			
Yabancı Diller Yüksekokulu	25	2.4			
Spor Bilimleri Fakültesi	27	2.6			
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu	89	8.5	Sağlık Hizmetleri Alanındaki Fakülteler	328	31.2
Sağlık Bilimleri Fakültesi	239	22.7			
Mühendislik Mimarlık Fakültesi	6	.6	Mühendislik Alanındaki Fakülteler	61	5.8
Ziraat Fakültesi	55	5.2			
Tıp Fakültesi	29	2.8	Tıp Fakültesi	29	2.8
Kaman Meslek Yüksekokulu	26	2.5	Meslek Yüksekokulları	255	24.2
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	226	21.5			
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	8	.8			
Toplam	1052	100.0	Toplam	1052	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 379'u Sosyal Bilimler Alanındaki Fakültelerde, 328'i Sağlık Hizmetleri Alanındaki Fakültelerde, 61'i Mühendislik Alanındaki Fakültelerde, 29'u Tıp Fakültesinde ve 255'i Meslek Yüksekokullarında öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler Bülbül (2021) tarafından geliştirilen "Yükseköğretime Erişimin Belirleyicileri Anketi" ile toplanmıştır. Araştırmada veriler eğitim-öğretimin belirlenen dönemde uzaktan gerçekleşmesi nedeniyle çevrim

içi oluşturulan form aracılığıyla toplanmıştır. Öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri ile yükseköğretim öncesi eğitim deneyimlerine dair görüşlerinin öğrenim gördükleri fakülte veya disiplinlere göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla “Ki-kare” istatistiksel testi uygulanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin yükseköğretime katılım motivasyonları, yüzdeler ve frekans analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Etik Metin

Makalenin etik kurul izni Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'nın 10/05/2023 tarih ve 2023/04/18 karar numarası ile alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaç sorularına uygun olarak “sosyoekonomik özellikler”, “yükseköğretim öncesi eğitim yaşantısı” ve “yükseköğretime giriş amacı” olmak üzere üç başlık altında verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeylerine göre fakültelere/alanlara dağılımı

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne Eğitim Düzeyi												
Alt Toplumsal Sınıf	231	60.9	210	64.0	146	57.3	39	63.9	12	41.4	638	60.6
Orta Toplumsal Sınıf	127	33.6	101	30.8	100	39.2	18	29.5	11	37.9	357	33.9
Üst Toplumsal Sınıf	21	5.5	17	5.2	9	3.5	4	6.6	6	20.7	57	5.4
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 20.901, df: 8, p: .00												
Baba Eğitim Düzeyi												
Alt Toplumsal Sınıf	155	40.9	133	40.5	103	40.4	20	32.8	4	13.8	415	39.4
Orta Toplumsal Sınıf	167	44.1	139	42.4	128	50.2	30	49.2	16	55.2	480	45.6
Üst Toplumsal Sınıf	57	15.0	56	17.1	24	9.4	11	18.0	9	31.0	157	14.9
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 20.410, df: 8, p: .00												

Alt Toplumsal Sınıf: Okuryazar değil –İlkokul mezunu. Orta Toplumsal Sınıf: Ortaokul-Lise mezunu. Üst Toplumsal Sınıf: Üniversite- Lisansüstü mezunu.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fakültelere/alanlara dağılımı, toplumsal sınıf ölçütlerinden biri olarak belirlenen anne baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. (Anne: χ^2 :20.901; p:.00, Baba: χ^2 :20.410; p: .00). Buna göre tüm alanlarda öğrenim gören öğrencilerin annelerinin (Sosyal Bilimler: % 60.9; Sağlık Bilimleri; % 64.0; Meslek Yüksekokulları: % 57.3; Mühendislik Fakülteleri: % 63,9 ve Tıp Fakültesi: % 41.4) büyük bir çoğunluğunun alt toplumsal sınıf içerisinde yer alan “okuryazar değil / ilköğretim mezunu” olduğu anlaşılmaktadır. Tüm alanlarda öğrenim gören öğrencilerin babalarının (Sosyal Bilimler: % 44.1; Sağlık Bilimleri; % 42.4; Meslek Yüksekokulları: % 50.2; Mühendislik Fakülteleri: % 49.2 ve Tıp Fakültesi: % 55.2) büyük bir çoğunluğunun ise orta toplumsal sınıf içerisinde yer alan “ortaokul / lise” mezunu olduğu görülmektedir. Üst toplumsal sınıf olarak değerlendirilen eğitim düzeyine sahip anne ve baba oranının en yüksek olduğu alanlar ise Tıp Fakültesi (Anne: % 20.7; Baba: % 31.0) ile Mühendislik Fakülteleri (Anne: % 6.6; Baba: % 18.0) alanlarıdır.

Tablo 4. öğrencilerin anne-babalarının mesleklerine göre fakülterele/alanlara dağılımı

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne Meslek												
Alt Toplumsal Sınıf	339	89.2	300	91.5	222	87.4	52	85.2	22	75.9	935	88.9
Orta Toplumsal Sınıf	15	4.0	5	1.5	11	4.3	6	9.8	4	13.8	41	3.9
Üst Toplumsal Sınıf	26	6.8	23	7.0	21	8.3	3	5.0	3	10.3	79	7.2
Toplam	380	100	328	100	254	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 19.933, df: 8, p: .01												
Baba Meslek	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Alt Toplumsal Sınıf	194	52.9	190	58.8	121	49.0	32	53.3	15	53.6	552	53.9
Orta Toplumsal Sınıf	40	10.9	42	13.0	27	10.9	9	15.0	8	28.6	126	12.3
Üst Toplumsal Sınıf	133	36.2	91	28.2	99	40.1	19	31.7	5	17.9	347	33.9
Toplam**	367	100	323	100	247	100	60	100	28	100	1052	100
χ^2 : 18.843, df: 8, p: .01												

Alt Toplumsal Sınıf: Çiftçi/İşçi/Ev hanımı/İşsiz, Orta Toplumsal Sınıf: Memur/Esnaf/ Özel sektör ücretli/Emekli, Üst Toplumsal Sınıf: Profesyonel meslek mensupları, İş insanı, üst kademe yönetici

** Araştırmaya katılan öğrencilerin bir bölümünün ebeveyninin vefat etmiş olması nedeniyle katılımcı sayısından daha az bir sonuç oluşmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin fakülterele/alanlara dağılımı, toplumsal sınıf ölçütlerinden biri olarak belirlenen anne babanın mesleğine göre anlamlı farklılık göstermektedir. (Anne: χ^2 :19.933; p:.01, Baba: χ^2 :18.843; p: .01). Buna göre tüm alanlarda öğrenim gören öğrencilerin annelerinin (Sosyal Bilimler: % 89.2; Sağlık Bilimleri; % 91.5; Meslek Yüksekokulları: % 87.4; Mühendislik Fakülteleri: % 85.2 ve Tıp Fakültesi: % 75.9) büyük bir çoğunluğunun alt toplumsal sınıf içerisinde yer alan “çiftçiler/işçiler/işsizler” olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle öğrencilerin annelerinin ev kadını olduğu ve çalışmadığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Tüm alanlarda öğrenim gören öğrencilerin babalarının (Sosyal Bilimler: % 52.9; Sağlık Bilimleri; % 58.8; Meslek Yüksekokulları: % 49.0; Mühendislik Fakülteleri: % 53.3 ve Tıp Fakültesi: % 53.6) büyük bir çoğunluğunun ise orta toplumsal sınıf içerisinde yer alan “çiftçiler/işçiler/işsizler” olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin ailelerinin gelirine göre fakülterele/alanlara dağılımı

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Aile Gelir												
Alt Toplumsal Sınıf	98	25.9	95	29.0	73	28.6	11	18.0	4	13.8	281	26.7
Orta Toplumsal Sınıf	269	71.0	226	68.9	176	69.0	41	67.2	23	76.3	735	69.9
Üst Toplumsal Sınıf	12	3.1	7	2.1	6	2.4	9	14.8	2	6.9	36	3.4
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 31.605, df: 8, p: .00												

Alt Toplumsal Sınıf (0-400 Dolar), Orta Toplumsal Sınıf (401-1400 Dolar), Üst Toplumsal Sınıf (1401 Dolar ve üstü)

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin fakülterele/alanlara dağılımı ailelerin gelirine göre anlamlı fark göstermektedir (χ^2 : 31.605, p: .00). Araştırmaya katılan öğrencilerin geneline bakıldığında ailelerin büyük bir bölümünün (f:735; % 69.9) “orta toplumsal sınıf” içerisinde değerlendirilen düzeyde aylık ortalama gelire sahip olduğu görülmektedir. Üst toplumsal sınıfta değerlendirilen gelir düzeyine sahip ailelerin oranının en yüksek olduğu birim ise mühendislik fakültesidir (% 14.8).

Tablo 6. Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre fakültelere/alanlara dağılımı

Mezun Olduğu Lise	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Genel Lise	16	4.2	14	4.3	9	3.5	10	16.4	1	3.6	50	4.8
Anadolu Lisesi	167	44.1	195	59.5	110	43.1	27	44.3	11	39.3	510	48.5
Fen/Sosyal/Öğretmen Lisesi	22	5.8	21	6.4	4	1.6	1	1.6	11	39.3	59	5.6
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	89	23.5	52	15.9	95	37.3	15	24.6	0	0	251	23.9
İmam Hatip Lisesi	54	14.2	33	10.1	29	11.4	3	4.9	3	10.7	122	11.6
Özel Lise	31	8.2	13	4.0	8	3.1	5	8.2	2	7.1	59	5.6
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 146.276, df: 20, p: .00

Öğrencilerin fakültelere/alanlara dağılımı, mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık göstermektedir (χ^2 : 146.276; $p < .00$). Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre dağılımları incelendiğinde, toplam öğrenci sayısı içindeki ağırlıkları açısından “Anadolu Lisesi” mezunlarının % 48.5’lik bir oranla birinci sırada yer aldığı, % 23.9’luk oranla “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” mezunlarının bu lise grubunu izlediği görülmektedir. Toplam öğrenci sayısı içerisinde “Fen Lisesi/Sosyal Bilimler/Öğretmen Lisesi” mezunlarının oranı ise % 5.6’dır ve en yüksek olduğu alan ise “Tıp Fakültesi”dir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden mezun olanların en fazla olduğu alan ise “Meslek Yüksekokul”larıdır.

Tablo 7. öğrencilerin mezun oldukları lisedeki eğitimi yorumlama şekillerine göre fakültelere/alanlara dağılımı

		Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisede iyi bir eğitim aldım	Evet	150	39.6	120	36.6	64	25.1	19	48.3	14	48.3	367	34.9
	Hayır	86	22.7	48	14.6	60	23.7	15	13.8	4	13.8	213	20.2
	Kısmen	143	37.7	160	48.8	131	51.4	27	37.9	11	37.9	472	44.9
	Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 28.287, df: 8, p: .00													
Lisede iyi bir yönlendirme yapıldı	Evet	106	28.0	80	24.4	46	18.0	14	23.0	13	44.8	259	24.6
	Hayır	151	39.8	118	36.0	108	42.4	25	41.0	6	20.7	408	38.8
	Kısmen	122	36.0	130	39.6	101	39.6	22	36.0	10	34.5	385	36.6
	Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 18.745, df: 8, p: .01													
Daha iyi bir lisede öğrenim görseydim daha iyi bir bölüm kazanırdım	Evet	245	64.6	213	64.9	184	72.2	42	68.8	17	58.6	701	66.6
	Hayır	55	14.5	45	13.7	30	11.8	5	8.2	6	20.7	141	13.4
	Kısmen	79	20.9	70	21.4	41	16.0	14	23.0	6	20.7	210	20.0
	Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	29	100	1052	100
χ^2 : 7.792, df: 20, p: .00													

Öğrencilerin lise öğrenimlerine ilişkin “lisede iyi bir eğitim aldım” ve “lisede iyi bir yönlendirme yapıldı” görüşleri farklılaşmakta olup; “daha iyi bir lisede öğrenim görseydim daha iyi bir bölüm kazanırdım”a göre farklılaşmamaktadır. Lisede tıp fakültesi ve mühendislik fakültesi alanı öğrencileri % 48.3 oranında lisede iyi bir eğitim aldıklarını düşünürken; sosyal bilimler alanı (% 22.7) öğrencileri ile meslek yüksekokulları öğrencileri (% 23.7) oranında iyi bir eğitim almadıklarını düşünmektedir. Katılımcıların büyük bir kesimi (%44.9) lisede kısmen iyi bir eğitim aldığını düşünmektedir. Tıp fakültesi öğrencilerinin önemli bir bölümü (% 44.8) lisede iyi bir

yönlendirme yapıldığını düşünürken; diğer alanlarda öğrenim gören öğrencilerin önemli bir bölümünün (Sosyal Bilimler: %39.8; Sağlık Bilimleri: %36.0; Meslek Yüksekokulları: % 42.4; Mühendislik Fakülteleri: % 41.0) lisede iyi bir yönlendirme yapılmadığını düşünmektedir. Katılımcı öğrencilerin çok büyük bir bölümü (Sosyal Bilimler: % 64.6; Sağlık Bilimleri: % 64.9; Meslek Yüksekokulları: % 72.2; Mühendislik Fakülteleri: % 68.8; Tıp Fakültesi: % 58.6) benzer bir biçimde daha iyi bir lisede öğrenim görseydi daha iyi bir bölüm kazanacağını düşünmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin üniversiteye hazırlık için yapılan harcamaya göre fakültelere/alanlara dağılımları
(Yıllık/Dolar)

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hiç harcama yapılmadı	68	36.9	50	15.2	60	32.5	6	9.8	2	6.9	186	17.7
1-300	175	46.2	146	44.5	109	42.7	22	36.1	8	27.6	460	43.7
301-600	85	22.4	78	23.8	65	25.5	19	31.1	12	41.4	259	24.6
601 ve üstü	51	13.5	54	16.5	21	8.2	14	3.2	7	24.1	147	14.0
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 31.724, df: 12, p: .00

Öğrencilerin fakültelere/alanlara dağılımı, üniversiteye hazırlık için yapılan harcamaya göre anlamlı farklılıklar göstermektedir ($\chi^2=31.724$; p.00). Öğrencilerin büyük bir kısmının (%43.7) üniversiteye hazırlık sürecinde 1-300 dolar arasında harcama yaptığı görülmektedir. Bu, öğrencilerin genel olarak üniversiteye hazırlık sürecinde bu aralıkta bir maliyetle karşı karşıya kaldıklarını gösteriyor. Sosyal Bilimler (%36.9) ve Meslek Yüksekokulları (%32.5) alanlarında öğrenim gören öğrenciler arasında, hiç harcama yapmayanların oranı dikkat çekici şekilde yüksektir. "601 dolar ve üstü" harcama yapan öğrenciler arasında, Tıp Fakültesi %24.1 ile öne çıkmaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin üniversiteye hazırlanma biçimlerine göre fakültelere/alanlara dağılımları

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Dershaneye gittim	166	43.8	158	48.2	96	37.6	33	54.1	16	55.2	469	44.6
Kendim hazırladım	177	46.7	143	43.8	147	57.6	21	34.4	8	27.6	496	47.1
Özel ders aldım	36	9.5	27	8.2	12	4.7	7	11.5	5	17.2	87	8.3
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

χ^2 : 25.211, df: 8, p: .00

Öğrencilerin fakültelere/alanlara dağılımı, üniversiteye hazırlık için kullanılan yöntemlere göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2=25.211$; p.00). Öğrencilerin büyük bir kısmının üniversite sınavı hazırlık sürecinde dershaneye gittiği (% 44.6) ve kendisinin hazırladığı (47.1) görülmektedir. En fazla dershaneye giden öğrenci oranının Tıp Fakültesi (%55.2) ve Mühendislik Fakülteleri (%54.1) için olduğunu görülmektedir. Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümünün (% 57.6) üniversite sınavına kendisinin hazırladığı belirlenmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin fakülte/alan tercihi yaparken, eğitim nedeniyle ortaya çıkacak harcamaların tercihlerine etkilerine göre fakülte/alanlara dağılımları

	Sosyal Bilimler		Sağlık Bilimleri		Meslek Yüksekokulları		Mühendislik Fakülteleri		Tıp Fakültesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ekonomik maliyetler kısmen etkili oldu	165	43.5	154	47.0	108	42.4	29	47.5	18	62.1	474	45.1
Ekonomik maliyetleri hiç dikkate almadım	120	31.7	96	29.3	68	26.6	21	34.5	8	27.6	313	29.8
Tamamen ekonomik maliyetlere göre tercih yaptım	94	24.8	78	23.8	79	31.0	11	18.0	3	10.3	265	25.2
Toplam	379	100	328	100	255	100	61	100	28	100	1051	100

 χ^2 : 12.069, df: 8, p: .14

Öğrencilerin fakülte/alanlara dağılımı, fakülte/alan tercihi yaparken, eğitim nedeniyle ortaya çıkacak harcamaların tercihlerine etkilerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($\chi^2 = 25.211$; p.00). Öğrencilerin büyük bir kısmı (%45.1) ekonomik maliyetleri kısmen dikkate alarak tercih yaptığını belirtmiştir. Tıp Fakültesi (%62.1) bu oranın en yüksek olduğu fakülte. Öğrencilerin yaklaşık üçte biri (%29.8) ekonomik maliyetleri hiç dikkate almadan tercih yaptığını ifade etmiştir. Sağlık Bilimleri (% 29.3) ve Sosyal Bilimler (% 31.7) fakültelerindeki öğrencilerin görüşleri bu kategoride yüksek yüzdelerle sahiptir. Öğrencilerin % 25.2'si tercihlerini tamamen ekonomik maliyetlere göre yaptığını belirtmiştir. Meslek Yüksekokulları (% 31.0) bu oranın en yüksek olduğu alandır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada öğrencilerin fakülte ve alanlara dağılımının toplumsal sınıf ölçütlerine göre nasıl farklılık gösterdiğini incelenmiştir. Eğitim sosyolojisi bağlamında anne ve baba eğitim düzeylerinin çocuklarının eğitim başarıları ve seçimleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu bilinmektedir (Ural ve Çınar, 2014; Çiftçi ve Çağlar, 2014; Özeren ve vd., 2020). Sonuçlara göre, öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerine göre büyük bir çoğunluğu alt ve orta toplumsal sınıf içerisinde yer almaktadır. Buna karşın mühendislik alanları ve tıp fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin diğer gruplardan daha yüksek olduğu ve büyük bir bölümünün orta ve üst toplumsal sınıf içerisinde yer aldığı belirlenmiştir. İkinci (2011) araştırmasında daha üst düzey öğrenim görmüş ailelerin çocuklarının sınav başarılarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Bu araştırmanın sonuçları toplumsal sınıf ölçütleri olarak belirlenen ailenin eğitim durumu, anne-baba mesleği ve aile gelir durumu ile yükseköğretimde öğrenim görülen fakülte/alan arasında sınırlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bülbül (2021) araştırmasında anne ve babanın eğitim düzeyinin ve ailenin gelir düzeyinin öğrencinin öğrenim gördüğü fakülte/alan arasında bir ilişki olduğunu belirlemiş ve ebeveynlerin içerisinde bulunduğu sınıfın özellikle daha prestijli olarak tanımlanabilecek mühendislik ve tıp alanlarına geçişte etkili olduğunu sonucunu belirlemiştir. Öğrencilerin annelerinin (% 88.9) ve babalarının (% 53.9) mesleği üzerinden yapılan incelemede, çoğunlukla alt toplumsal sınıfa ait oldukları görülmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin ve ekonomik faktörlerinin toplum üzerindeki etkisinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Özellikle öğrencilerin annelerinin

ev kadını olduğu bilgisi, toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların eğitim ve meslek tercihleri üzerindeki baskın etkisini göstermektedir (Avcı ve vd., 2019; Demir, 2020). Araştırmada bu olumsuz durumun öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/alanları belirlemede etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna bakıldığında ise, çoğunluğunun orta toplumsal sınıfa ait olduğu saptanmıştır. Hanehalkı gelirlerinin öğrencilerin yükseköğretime girişini önemli biçimde etkilemediği belirlenmiştir. Bu sonuçla benzerlik gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır (Baker & Velez, 1996; Trusty, Robinson, Plata & Ng, 2000; Karen, 2002; Tansel 2002; Clark-Kaufman & diğerleri, 2003; Ekinci, 2011). Ancak mühendislik fakültesi, üst toplumsal sınıftan daha fazla öğrenciyi barındırmaktadır. Anne ve babanın eğitim düzeyinin artması çocukların sınav başarılarını artırmaktadır (Çömlekçioğlu, 2020).

Lise türü, üniversite ve bölüm seçiminde belirleyici bir faktördür. Özellikle Anadolu Liseleri'nden mezun olan öğrencilerin oranının yüksek (% 48.5) olması, bu okulların üniversiteye hazırlıkta başarılı olduğunu ve eğitim sistemindeki yaygınlığını göstermektedir. Ancak, Meslek Yüksekokullarında öğrencilerin önemli bir kısmının (% 37.3) Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nden gelmesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinden mezun olan öğrencilerinin hiçbirinin tıp fakültesine yerleşememesi eğitim sisteminin ve okul türünün bazı alanlarda öğrenci seçimlerini nasıl etkilediğini de göstermektedir. Yücedağlar ve Tunç (2022) öğrencilerin büyük bir bölümünün öğrenim gördüğü lisenin sunduğu eğitimden memnun olmadığını fırsatları olması durumunda okullarını değiştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre lisede alınan eğitimin niteliği ve lisede yapılan yönlendirme öğrencinin yükseköğretime katılımında önemli bir rol oynamaktadır. Lise eğitiminin kalitesi konusunda ise, tıp ve mühendislik öğrencileri (% 48.3) lisede iyi bir eğitim aldıklarını belirtmiştir. Bu durum yüksek akademik başarı gerektiren bu bölümlere yerleşmek için iyi bir lise eğitiminin etkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların önemli bir bölümü (% 44.9) lisede kısmen iyi bir eğitim aldığını belirtirken lisede daha iyi bir eğitim görseydim daha iyi bir bölüm kazanırdım şeklinde görüş bildiren (% 66.6) önemli bir katılımcı grubu bulunmaktadır. Bu sonuç lise düzeyinde eğitimimizin nitelik açısından sorgulanması gerektiğini ve öğrencilerin büyük oranda beklentilerinin karşılanmadığını ortaya koymaktadır. Öğrenciler öğrenim gördükleri liselerde büyük oranda (hayır: % 38.8; kısmen %36.6) iyi bir yönlendirme yapılmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç üniversiteye geçişte çok önemli olan rehberliğin öğrencilerin beklediği düzeyde gerçekleştirilmediği göstermektedir. Koçyigit, Eğmir ve Akçil (2018) çalışmalarında lise eğitiminin niteliğinin, lisede yapılan ve ailenin yönlendirmelerinin öğrencilerin üniversite tercihlerinde ve başarılarında belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Atli ve Gür (2019) okullarda uygulanmakta olan rehberlik hizmetinin ve ailenin yönlendirmesinin meslek ve üniversite seçiminde kritik bir rol oynadığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin üniversiteye hazırlık süreci, genellikle ekonomik bir yük getirmektedir. Bu durum ülkemizde yaşanan eşitsizliği daha da derinleştirmekte ve koşulları dezavantajlı gruplar açısından daha da zor bir hale getirmektedir. Araştırmada katılımcıların bir bölümü (% 17.7) üniversiteye hazırlık sürecinde hiç harcama yapılmadığını belirtirken; önemli bir bölümü (% 43.7) ise 1-300 dolar aralığında harcama yapıldığını belirtmiştir. En yüksek harcamanın yapıldığı bölümler ise mühendislik alanında ve tıp fakültesi olmuştur. Akademik başarının yüksek olduğu bu bölümlere yerleşebilmek için daha fazla harcama yapılmış olması yaşanan eşitsizliği ortaya koymak

açısından önemli bir bulgudur. Leppel, Williams ve Waldauer (2001) çalışmalarında babaları profesyonel ya da yönetici pozisyonlarda olan hem erkek hem de kadın öğrencilerin mühendislik ve fen bilimleri bölümünü seçme olasılığı daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Gölpek ve Yıldız (2019) ile Kavak ve Gölpek (2020) araştırmalarında üniversitede öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümünün üniversiteye sınavına hazırlık sürecinde herhangi bir harcama yapmadıklarını bunun nedeninin ise ailelerinin ekonomik durumunun olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum eşitsizliği daha da derinleştirmektedir.

Öğrencilerin üniversiteye hazırlık yöntemleri incelendiğinde ise, öğrencilerin önemli bir bölümünün (% 47.1) kendisinin hazırlandığı görülmektedir. Bununla birlikte üniversiteye hazırlık için halen dershaneye gitmenin halen çok tercih edilen (% 47.1) bir seçenek olduğu görülmektedir. Üniversiteye hazırlık için özel ders en çok mühendislik fakültesi (% 11.5) ve tıp fakültesi (% 17.2) öğrencileri tarafından tercih edilmektedir. Bu sonuç üniversiteye hazırlık için yapılan harcamayla tutarlılık göstermektedir. Ancak Meslek Yüksekokulları'nda öğrencilerin çoğunlukla bireysel olarak hazırlandığı saptanmıştır. Bu, meslek yüksekokullarının giriş sürecinin daha az rekabetçi olduğuna veya öğrencilerin ekonomik sınırlamalar nedeniyle dershanelere daha az erişimi olduğunu göstermektedir. Yücedağlar ve Tunç (2022) araştırmalarında lise öğrencilerinin üniversiteye hazırlık sürecinde çoğunlukla dershaneye gittiklerini ve ekonomik yeterliği olanların ise özel ders aldıklarını belirtmiştir.

Son olarak, fakülte tercihlerinde ekonomik maliyetin önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin tercihlerinde ekonomik maliyetler kısmen etkili oldu diyen (% 45.1) ve tamamen ekonomik nedenlere göre tercih yaptım (% 25.2) diyen büyük bir kitle bulunmaktadır. Bu durum Ekonomik maliyetler, öğrencilerin fakülte ve bölüm tercihlerinde önemli bir faktör olduğunu göstermekle birlikte toplumsal eşitsizliğin bu aşamada da etkili bir unsur olarak var olduğunu göstermektedir. Buna karşın ekonomik maliyetlerin hiç etkili olmadığı söyleyen (% 29.8) küçük bir grupta yer almaktadır. Özellikle Meslek Yüksekokulları öğrencileri, ekonomik maliyetleri ön planda tutarak tercihlerini şekillendiriyor. Bu, ekonomik maliyetlerin öğrenci tercihlerinde önemli bir rol oynadığını ve bu durumun sosyo-ekonomik duruma göre değişiklik gösterebildiğini göstermektedir. Yükseköğretim süresince de öğrencilerin yaşam ve eğitim maliyetlerini karşılaması gerekmektedir. Bu maliyetler kamu ve özel kurumlar tarafından sağlanan burs/kredilerle karşılandığı gibi bununla birlikte aileler ve öğrencinin kendisi de çalışarak karşılamak zorunda kalabilmektedir. Bu durum öğrencinin üniversite ve bölüm tercihinde etkilidir (Gölpek, Dineri ve Korkmaz, 2020).

Genel olarak, bu araştırma, eğitimde sosyo-ekonomik faktörlerin ve toplumsal sınıfın, öğrencilerin fakülte ve alan seçimlerinde nasıl bir etki yarattığını göstermektedir. Ayrıca, eğitimdeki fırsat eşitsizliklerinin bu seçimleri nasıl etkilediğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bulgular, eğitim politikalarının şekillendirilmesi ve toplumsal sınıf eşitsizliklerinin azaltılması için önemli bilgiler sağlamaktadır. Sonuçların incelenmesi, eğitimdeki seçimlerin yalnızca bireysel yetenekler veya ilgilerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyo-ekonomik faktörlerin, toplumsal cinsiyet normlarının ve eğitim sistemine dair algıların da bu seçimlerde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

- Sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi: Ebeveynlerin eğitim seviyesi, mesleği ve aile geliri gibi sosyo-ekonomik ölçütler, öğrencilerin hangi fakültele veya alanlara yönlendirildiğinde belirleyici olabiliyor.

Özellikle mühendislik veya tıp gibi bazı alanlarda, yüksek gelir ve eğitim seviyesine sahip ailelerden gelen öğrenci oranının daha fazla olduğunu görmekteyiz. Bu, eğitimde sosyo-ekonomik eşitsizliklerin sürdürülmesine yol açabilir.

- Toplumsal cinsiyet normları: Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ve mesleği, toplumsal cinsiyet rollerinin hala belirleyici olduğunu gösteriyor. Annelere yönelik düşük eğitim seviyesi ve ev kadınlığı gibi meslek profilleri, cinsiyet tabanlı rollerin ve beklentilerin eğitim tercihlerine nasıl yansıdığına bir göstergesi.
- Eğitim sisteminin rolü: Lise türü ve lise eğitim kalitesi algıları da öğrenci tercihlerinde etkili. Anadolu liseleri veya fen liseleri gibi bazı okul türlerinin öğrencilere üniversiteye girişte avantaj sağladığı görülüyor. Aynı zamanda, öğrencilerin lise eğitiminin kalitesi hakkındaki algıları da üniversite ve bölüm seçimlerini etkileyebiliyor.
- Ekonomik maliyetler: Üniversiteye hazırlık sürecinde karşılaşılan ekonomik maliyetler, bazı öğrencilerin eğitim yolculuklarına nasıl devam edeceğini etkileyebilir. Özellikle tıp fakültesi gibi yüksek maliyetli hazırlık süreçlerine sahip bölümler, ekonomik olarak daha avantajlı öğrencilere eğilim gösterebilir.

Sonuç olarak, eğitimdeki seçimlerin çok boyutlu ve karmaşık faktörler tarafından etkilendiği görülmektedir. Bu, eğitim politikalarının sadece akademik başarıya odaklanmak yerine, sosyo-ekonomik eşitsizlikleri, toplumsal cinsiyet normlarını ve ekonomik maliyetleri de göz önünde bulundurarak daha kapsayıcı ve adil bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini işaret etmektedir.

ÖNERİLER

Sunulan araştırma sonuçlarına dayanarak, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama ve öğrenci başarısını artırma odaklı şu geliştirme önerilerinde bulunulmuştur:

- Eğitim kurumları, toplumsal sınıfın eğitim üzerindeki etkisini anlamalı ve buna yönelik farkındalık çalışmaları yapmalıdır. Bu, öğrencilere eşit fırsatlar sunma hedefini destekleyecektir.
- Araştırma, liselerde yeterli yönlendirme yapılmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle, okullarda rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine daha fazla yatırım yapılmalıdır.
- Üniversiteye hazırlık için dershaneye veya özel öğretim kurslarına gitmek, birçok aile için mali bir yüküdür. Bu nedenle, devlet destekli çevrim içi eğitim platformları ve ücretsiz kaynaklar genişletilerek sunulmalıdır.
- Ekonomik maliyetlerin fakülte tercihlerine olan etkisinin daha detaylı incelenmeli ve bu bilgiler politika oluşturulurken kullanılmalıdır. Aynı zamanda öğrencilerin öğrenim yaşantıları boyunca gereksinimlerini karşılamaya yönelik önlemler alınmalı, burs olanakları artırılmalıdır.

Bu öneriler, eğitim sistemimizin daha eşit, kapsayıcı ve etkili bir şekilde öğrencilere hizmet etmesini sağlamaya yönelik adımlar olacaktır. Ancak, her öneri, yerel koşullar, öğrenci ihtiyaçları ve eğitim politikaları göz önünde bulundurularak uygulanmalıdır.

ETİK METİN

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Makalenin etik kurul izni Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'nın 10/05/2023 tarih ve 2023/04/18 karar numarası ile alınmıştır.

Yazarın Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada yazarın katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

- Akgül, E. A. (2019). "Eğitimde fırsat eşitliği - cinsiyet ayrımı faktörü" üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 3(1), 127-142.
- Altunoğlu, A. (2020). Yükseköğretimde kapsayıcılığın uygulanabilirliği üzerine bir tartışma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(27), 672-699. DOI: 10.26466/opus.755015
- Anderson, L. W. (1990). *Fundamentals of Educational Research*. London: The Farmer Press.
- Aslankurt, B. (2013). Eğitimde Kuşaklararası Hareketlilik - Fırsat Eşitliğinde Türkiye Nerede?, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)
- Atli, A. & Gür, S. H. (2019). Lise öğrencilerinin meslek tercihleri ve bu tercihlerine etki eden faktörler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Avcı, Ö. H., Tozar, M. Z., Hasret, Y., Yiğit, S., & Özdemir, E. (2019). Toplumsal cinsiyete dayalı meslek seçimi ölçeğinin geliştirilmesi-kız öğrenci formu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(45), 252-266.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Pegem Akademi.
- Baker, T. L. & Velez, W. (1996). Access to and opportunity in postsecondary education in the United States: A review. *Sociology of Education*, 69(extra issue), 82-101.
- Berberoğlu, G. & Kalender, I. (2005). Öğrenci başarısının yıllara, okul türlerine, bölgelere göre incelenmesi: ÖSS ve PISA Analizi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 4(7), 21-35.
- Bilgin, R. & Erbuğ, E. (2021). Eğitimde fırsat eşitsizliği üzerine eleştirel bir değerlendirme. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(2), 231-239. Retrieved from <http://ijeass.gedik.edu.tr/tr/pub/issue/67402/1050120>
- Bülbül, T. (2021). Yükseköğretime erişimin belirleyicileri olarak sosyoekonomik durum ve okul türü. *Eğitim ve Bilim*, 46(205), 303-333.
- Çiftçi, C., & çağlar, A. (2014). Ailelerin sosyo ekonomik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi fakirlik kader midir?. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 155-175.
- Çömlekçioğlu, A. (2020). *Öğrenci Başarısı ile Ailelerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Denizli ili Örneği). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Projesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.

- Değirmencioğlu, S. M. (2008). Türkiye’de yüksek öğretim mezunları ve eğitimde fırsat eşitliği. *Tematik Yazılar, Toplum ve Demokrasi*, 2(3), 47-66.
- Demir, A. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı ve kariyer kararsızlığı: sinop örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 1-17.
- Clark-Kauffman, E., Duncan, G. & Morris, P. (2003). How welfare policies affect child and adolescent achievement. *American Economic Review*, 93, 299-303.
- Diñçer, M. A. & Uysal, G. (2010). *Determinants of Student Achievement in Turkey*. Bahçeşehir Üniversitesi, BETAM Working Paper.
- Ekinci, C. E. (2009). Türkiye’de yükseköğretimde öğrenci harcama ve maliyetleri. *Eğitim ve Bilim*, 34,(154), 119-133.
- Ekinci, C. E. (2011). Impact of Some Socio-economic Factors on Higher Education Participation in Turkey. *Education and Science*, 36(160), 281-297.
- Ergün, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*. Ocak Yayınları.
- Eurostudent (2012). Annual Report. Retrieved from https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/QA_Report_WP6_240212.pdf
- Gölpek, F. & Yıldız, K. (2019). Kamu üniversitelerinde kayıtlı öğrencilerin sosyo-ekonomik statüsü üzerine bir araştırma: Şırnak Üniversitesi örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 460-473.
- Gölpek, F., Dineri, E., & Korkmaz, H. (2020). Yükseköğretimde kayıtlı öğrencilerin ekonomik profili üzerine bir araştırma. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(2).
- Halim, G., Çelebi, N., Kaya, T., G., & Korumaz, M. (2014). neoliberal eğitim politikaları ve eğitimde fırsat eşitliği bağlamında uluslararası sınavların (PISA, TIMSS ve PIRLS) Analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 3(3), 33-75. DOI: 10.7596/taksad.v3i3.329
- Hansen, J. S., Chalk, R., & Ladd, H. F. (1999). *Equity and Adequacy in Education Finance: Issues and Perspectives*. Washington: National Academies.
- Hutmacher, W. (2001). Introduction. In Hutmacher, W., Cochrane, D., Bottani, N. (Eds.), *Pursuit of Equity in Education Using International Indicators to Compare Equity Policies* (pp. 1-22). US: Kluwer Academic
- Illich, I. (2013). *Okulsuz Toplum*. Çev: Mehmet ÖZAY, Şule Yayınları.
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). Teknoloji bağlamında eğitimde fırsat eşitsizliği: Eğitime erişime yönelik sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 498-517. DOI: 10.31592/aeusbed.908232
- İnan, M. & Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 337-359. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ahbvuibfd/issue/39904/473769>
- Karen, D. (2002). Changes in access to higher education in the United States: 1980–1992. *Sociology of Education*, 75, 191–210.
- Kavak, O. ve Gölpek, F. (2020). Yükseköğretim harcamaları ile gelir ilişkisi: Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği, *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 124-138.

- Koçyiğit, M., Eğimir, E., & Akçil, M. (2018). Lise son sınıf öğrencilerinin gözü ile eğitime ve yükseköğretime bir bakış. *MANAS Journal of Social Studies*, 7(3), 119-141.
- Kurtdaş, E. M. (2021). Eğitimde cinsiyet temelli fırsat eşitsizliği. *Sosyolojik Düşün*, 6(2), 112-144. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosdus/issue/67232/1020228>
- Leppel, K., Williams, M., L., & Waldauer, C. (2001). The impact of parental occupation and socioeconomic status on choice of college major. *Journal of Family and Economic Issues*, 22(4), 373-394.
- OECD. (2007). *Education at a Glance 2007: OECD Indicators*, Paris. 23 Retrieved from <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/39290975.pdf>
- Özeren, E., Çiloğlu, T., Yılmaz, R., & Özeren, A. (2020). Öğrencilerin akademik kariyer hedefi seçiminde etkili olan faktörlerin veri madenciliği yöntemi ile belirlenmesi: Bartın başarı takip araştırması sonuçları üzerine bir inceleme. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 182-210.
- Suğur, N. (2008). *Eğitim ve Toplumsal Hareketlilik*. Boyacı, A. (Editör): Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 973.
- Tabak, H. (2019). Türk eğitim sisteminde eğitimde fırsat eşitliğine kuramsal bakış: Roller ve sorumluluklar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 370-393. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/50950/632475>
- Tansel, A. (2002). Determinants of school attainment of boys and girls in Turkey: individual, household and community factors. *Economics of Education Review*, 21, 455-470.
- Tezcan, M. (2016). *Eğitim Sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Topses, M. D. (2014). *Eğitim Sosyolojisi*. Nobel Yayıncılık.
- Trusty, J., Robinson, C.R., Plata, M., & Ng, K. M. (2000). Effects of gender, socioeconomic status and early academic performance on postsecondary educational choice. *Journal of Counseling and Development*, 78, 463-472.
- Ural, A., & Çınar, F. N. (2013). *The effect of parents' level of education on students' mathematics achievement*. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 41-56.
- Ünal, L. I. ve Özsoy, S. (1998). *Modern Türkiye'nin Sisyphos Miti: Eğitimde Fırsat Eşitliği*. F. Gök (Ed.) 75. Yılda Eğitim içinde . İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Wiseman, A. W. (2010). *The Impact of International Achievement Studies on National Education Policymaking*. Washington: Emerald Group.
- Yücedağlar, A., & Tunç, B. (2022). Farklı lise türlerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin eğitim ve gelecek algıları. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 935-961. DOI: 10.30900/kafkasegt.1095909
- Zgaga, P., Teichler, U., Schuetze, H.G., & Wolter, A. (2016). Massification and Diversity: Has the Expansion of Higher Education Led to a Changing Composition of the Student Body? European and German Evidence.